

A rendészeti és közszolgálati pályorientációs képzés kialakulása, változásai és jövőképe

KÁLLAI S. Barbara¹

A tanulmány előzetes kutatás arra vonatkozóan, hogy a rendészeti pályorientációs szakképzés eddig miért nem a várakozásoknak megfelelő eredményeket hozta. Ennek lehetséges okait vizsgáltam. Szakképzésben oktató kollégáimmal folytatott beszélgetések során az alábbi lehetséges okok merültek fel: a tantárgyfelosztás nem az életkori sajátosságokat figyelembe véve jelenik meg a tantervben, a képzésre jelentkező diákok elképzelései nem igazodnak a szakma realitásaihoz. Az oktatási intézmények eltérő lehetőségei miatt az oktatási körülmények nem mutatnak egységes képet. Ezek a tényezők szerepet játszhatnak abban, hogy a továbbtanulási szándék megkopik a képzés ideje alatt.

Kulcsszavak: szakképzés, közszolgálati technikus, rendészeti technikus, rendészeti képzés, rendészeti pályorientáció

Jelen cikkem *A rendészeti és közszolgálati pályorientációs képzés kialakulása, változásai és jövőképe* című szakdolgozatom kutatási eredményeire épül, amely a szakképzésben elérhető rendészeti és közszolgálati ágazat pályorientációs képzésének sajátos kihívásait térképezi fel.

Bevezető

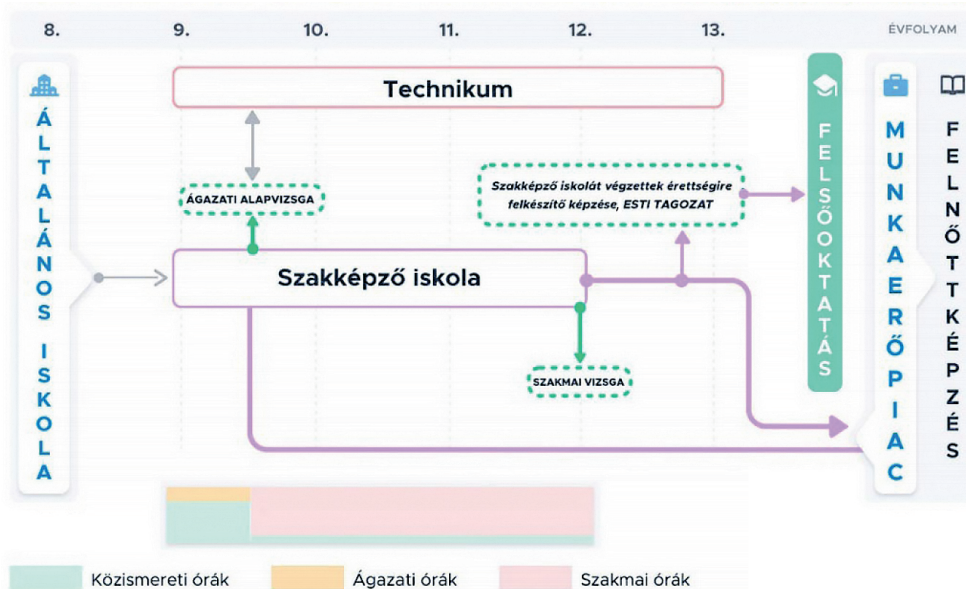
Húsz éven át szolgáltam a rendőrség hivatásos állományú tagjaként, leszerelésem után pár évvel fedeztem fel azt, hogy szakgimnáziumokban is folyik rendészeti oktatás abból a célból, hogy felkészítse a diákokat a rendészeti pályára. Immár az ötödik tanévet kezdtem meg a pályorientációs képzésben oktatóként. Több végzős osztály kibocsátása után érdekelni kezdett, hogy milyen sikerrel működik a képzés, milyen arányban maradnak a pályán a tanulók, és mi az oka a pályaelhagyásnak. Maga a pályára orientálás nem új keletű, minden időszaknak megvoltak a maga kihívásai. Ezek egységes célja a rendőri pálya misztikumának eloszlatása, a pálya megismertetése, a szakma iránti érdeklődés felkeltése és fenntartása, ami mind egy célt szolgál, az utánpótlás biztosítását. A rendszerváltás előtti időkben a Kommunista Ifjúsági Szövetség és a Magyar Honvédelmi Szövetség minden nyáron táborokat szervezett

¹ Oktató, Érdi Szakképzési Centrum Kós Károly Technikum, e-mail: kallai.sbarbara@gmail.com

a középiskolában tanuló fiatalok számára, amelyek különböző feladatkörök köré szerveződtek. Itt megismerhettek más szakmákat, más embereket a fiatalok, és már ekkor is voltak tematikus, a rendőri szakmára orientáló táborok. A *Magyar Rendőr* 1983. július 30-i számában megjelent cikkéből kiderül, hogy ötödik alkalommal tartották meg Csupakon a „Rendőri pályára irányítási tábor”-t. A rendszerváltás után ezek a táborok megszűntek, majd tematikus rendőr- és tűzoltónapok lettek belőlük. A fakultációk sorában a közbiztonsági fakultáció volt az első, amelyet gimnáziumi keretek között lehetett választani, majd ezt követte a belügyi és rendészeti fakultáció, amely már érettségi vizsgával zárult.

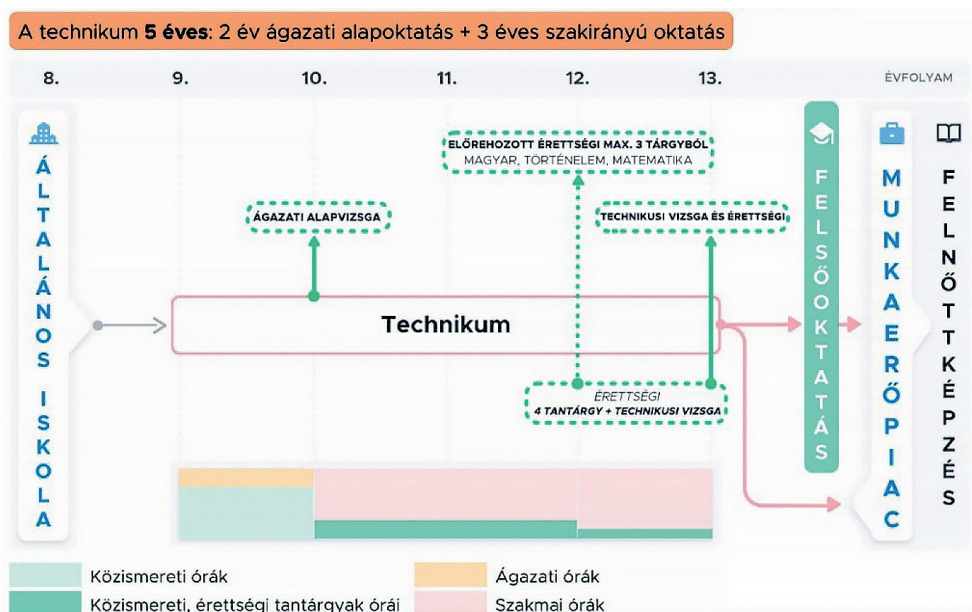
Elméleti áttekintés

A jelenleg hatályos szakképzési törvény 2020. január 1-jén lépett hatályba. A 2019. évi LXXX. sz. törvény a szakképzésről alapvetően alakítja át a magyar szakképzés rendszerét. A 2020. szeptember 1-jén kezdődő tanévben a szakképzésbe belépő tanulók már az új jogi szabályozás alapján kezdték meg tanulmányaikat. Jelen (2023/2024-es) tanévben a kifutó képzés utolsó, 13. évfolyamos képzése zajlik, ezt követően teljesen kivezetik a régi Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szereplő képzéseket. Ezután már csak az új képzési jegyzékben ágazatokra és azon belül szakmacsoportokra bontott (összesen 25 szakmacsoport, ágazat, amely 177 szakmát ölel fel) szakmák oktathatók.

1. ábra: Az új szakképzési struktúra folyamatábrája: szakképző iskola

Forrás: IKK Nonprofit Zrt. [é. n.]

2. ábra: Az új szakképzési struktúra folyamatábrája: technikum

Forrás: IKK Nonprofit Zrt. [é. n.]

Az alábbiakban bemutatom a törvény néhány főbb rendelkezését:

- **Duális képzés:** A törvény bevezette a duális képzési rendszert, amely összekapcsolja a tanulók elméleti oktatását és gyakorlati képzését vállalati partnerekkel. A duális képzés célja a hallgatók számára a munkaerőpiaci igényeknek megfelelő, gyakorlatorientált szakképzés biztosítása.
- **Szakképzési intézmények:** A törvény meghatározza a szakképzési intézmények szerepét, feladatait és kötelezettségeit. Rendezte az ilyen típusú intézmények működését, adminisztratív rendszerét, infrastruktúráját és a szakképzési tanúsítványok kiadását.
- **Ágazati alapvizsga:** Az adott ágazatban végzett munkához szükséges szakmai alaptudás és kompetenciák mérésére szolgál. A technikumokban a 10. évfolyam végén, míg a szakképző iskolákban a 9. évfolyam végén teszik le. Az ágazati alapvizsga tartalma az adott ágazat összes szakmájára vonatkozó képzési és kimeneti követelmények (KKK) alapján van meghatározva, és sikertelen ágazati vizsga esetén évvisméltésre kerül sor. Az alapvizsga sikeres teljesítését rögzíteni kell a tanévet lezáró bizonyítványban.
- **Szakmai vizsgák:** A törvény szabályozza a szakmai vizsgák rendszerét és eljárásait. Meghatározza a vizsgák megszervezését, a vizsgabizottságok összetételét és a vizsgáztatók képesítéseit. A szakmai vizsgák eredményeként a diákok szakképesítést szerezhetnek.

- *Szakképesítések és minősítések:* A törvény meghatározza a szakképesítések és minősítések rendszerét. Rendezte a szakképesítéseket, azok szintrendszerét, valamint a minősítő és akkreditációs eljárásokat.²

A rendészeti és közszolgálati szakirány a közoktatásban viszonylag új keletű, hiszen csak 1994-ben jelent meg minden gimnáziumban választható fakultációként, majd onnan alakult külön szakmacsoporttá.

A *Szakképzés 4.0* című középtávú szakmapolitikai stratégia alapján a 2020/2021. tanévtől ismét átalakul az iskolai rendszerű szakképzés struktúrája. Az eddigi szakgimnáziumok technikumként, míg a szakközépiskolák szakképző iskolaként működnek tovább. Ez a változás indokoltá tette az új, racionalizált és a nemzetközi gyakorlatnak megfelelő szakképesítés-struktúra kialakítását. Az új iskolai rendszerű képzésben minden szakképesítés ágazati szintű és széles körű alaptudást biztosít a diákoknak. Ezeket a szakképesítéseket ötéves technikai képzés keretében lehet megszerezni, a képzés végén érettségi végzettséget és technikai szintű szakképesítést nyújt. Emellett hároméves szakképző iskolai képzésben is megszerezhető a szakképesítés, illetve felnőttek számára iskolai rendszerű felnőttoktatás keretében is.³

A 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szerint a Szakmajegyzékben szereplő rendészeti és közszolgálati ágazata szakmai iskolarendszerű felkészítés keretében, közoktatási intézményben:

„Rendészeti ór (4 1032 18 02) Rendészeti ór FEOR számok: 5254 Vagyonőr, testőr, 9238 Parkolóőr, 9231 Portás, telepőr, egyszerű ór;

Közszolgálati technikus (5 0413 18 01)

Rendészeti technikus FEOR számok: 5254 Vagyonőr, testőr, 5256 Közterület-felügyelő, 9238 Parkolóőr, 9231 Portás, telepőr, egyszerű ór;

Közigazgatási ügyintéző FEOR számok: 4229 Egyéb ügyfélkapcsolati foglalkozású, 4136 Iratkezelő, irattáros, 4112 Általános irodai adminisztrátor, 3654 Hatósági engedélyek kiadásával foglalkozó ügyintéző.”⁴

A rendészeti és közszolgálati szakirányú képzéshez fűzött magas elvárások a belefektetett szakmai munka és anyagi eszközök ellenére sem hozták az elvárt eredményeket, nem biztosítják megfelelően a közszolgálati munkaerő utánpótlását. E tendencia lehetséges okainak vizsgálatát kezdtem el előzetes vizsgálattal, amely a jogszabályok változásaira, valamint a rendészeti szervek hivatásos állományának utánpótlását biztosító rendvédelmi technikumoktól és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karától beszerzett adatok elemzésére épül.

Az állami szférában történő munkavállalás, főleg a rendvédelmi szervek hivatásos állományában, minden kormánynak kiemelt érdeke. Határaink védelme,

² Törvények – Archívum [é. n.].

³ Képzési és Kimeneti Követelmények (KKK), Programtantervek (PTT) [é. n.].

⁴ Képzési és Kimeneti Követelmények (KKK), Programtantervek (PTT) [é. n.].

a belső rend és biztonság fenntartása nagyban befolyásolja az állampolgárok objektív és szubjektív biztonságérzetét, s ha ez nincs meg, az káros hatással lehet az élet összes területére.

Jelen kutatásomat a szakképzésben oktatóként eltöltött 4 évem tapasztalatai inspirálták. A kollégáimmal folytatott szakmai beszélgetés során gyakran felmerült az, hogy a rendészeti és közszolgálati pályorientációs képzés nem váltja be a hozzá fűzött reményeket, a végzettek száma nem jelenik meg sem a tiszthelyettesképzésre, sem az egyetemi szintű képzésre jelentkezők számában.

A Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ tanároknak szóló pályorientációs konferenciájának végén a rendészetben oktató tanároknak lehetősége volt felszólalni, kérdéseket feltenni.

Az ott felszólaló több kolléga felvetései alapján az alábbi kérdések fogalmazódtak meg:

- A tantárgyfelosztásban nem megfelelő időben és arányban jelennek meg az egyes tantárgyak az oktatási években. Sem a tanulók életkori sajátosságait, sem a nemek közti érési különbséget nem veszik figyelembe.
- A képzésre jelentkező diákoknak nem reális az elképzelése a szakmáról és a kiemelt követelményekről, valamint a végzettség mibenlétéről. Motivációik nem feltétlenül igazodnak a szakma realitásához.
- A rendészeti és közszolgálati képzésnél nem tisztázott és nem egységes a közép-fokú közoktatási intézményekben a formaruha kérdése. A legtöbb helyen nincs megadva a tanulóknak az a keret- és formarendszer, például a formaruha, a hallgatói váll-lap, az állományjelző, a csapatzászló, amely jelezné előmenetelüket tanulmányaik során, valamint az összetartozást fejezné ki.
- Kevés a gyakorlaton alapuló tantárgy, a tanulók jogszabályi problémák miatt nem tudnak rendvédelmi egységeknél gyakorlatot tölteni. (Jelenleg változás alatt: 13. évfolyamban belépnek a rendvédelmi szervek mint duális partner.)
- Szükség lenne a tankönyvek aktualizálására, virtuális tankönyv kialakítására a jogszabályváltozások miatt.

A kutatás fő kérdése, hogy miként alakult ez ki, és hogyan lehetne változtatni, hatékonyabbá tenni a rendészeti és közszolgálati pályorientációs képzést. Ehhez kapcsolódva az alábbi hipotéziseket fogalmaztam meg:

Az 1. számú hipotézis: A rendészeti és közszolgálati képzésben érettségizett tanulók legfeljebb 25%-a tanul tovább a rendészeti szakirányban mind közép-, mind egyetemi szinten.

A 2. számú hipotézis: A képzésbe jelentkező tanulók szakmájról alkotott elképzelései nem reálisak.

Módszerek

A tanulmány első felében a szakképzési törvények 2016–2022 közötti változását elemeztem, amelyek alapján kialakult a rendészeti és közszolgálati szakmacsoport. Ennek a szakképzési formának a hatékonyságát a Rendőrségi Oktatási és Képző Központ által részemre elküldött adatok elemzésével vizsgáltam. Ezenkívül a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Tanulmányi Osztály vezetője, dr. Verhóczki János r. ezredes által rendelkezésemre bocsátott, *Az ifjúság hazafias és általános honvédelmi, rendvédelmi nevelése, előképzése* konferencián elhangzott előadásának anyagát elemeztem, amelyben a képzésből továbbtanult és felvételt nyert diákok számadata található. Emellett az Oktatási Hivatal nyilvános érettségi adatbázisának vizsgálatát folytattam le a *Rendészeti és közszolgálati ismeretek* tantárgy tekintetében. Kutatásom második felében (a szakmacsoport sajátos kihívásait figyelembe véve, az elmúlt évek képzési és kimeneti követelményeinek és a tantárgyfelosztásnak a változásaira tekintettel) írásbeli kikérdezéssel (kérdőíves) módszerrel kívántam bizonyítani hipotézisemet. A kérdések a pályaválasztás motivációjára, valamint a szakma tanulása közben keletkező benyomásokra kérdeztek rá. Az úrlap nyílt és zárt végű kérdéseket is tartalmazott.

Kutatásom második szakaszában kényelmi mintavétellel, nem reprezentatív mintával, célirányosan rendészeti és közszolgálati pályorientációs képzésben részt vevő és azt már befejező tanulók attitűdjét vizsgáltam kérdőíves módszerrel.

A kérdőív elkészítését fókuszcsoportos feltáró vizsgálat előzte meg. Három különböző, egyenként tízfős létszámú csoport vett részt ezeken az alkalmakon. A résztvevők között voltak rendészeti pályorientációs képzésben tanító oktatók, korábban ilyen jellegű képzésben tanuló és jelenleg tanuló diákok is. A kutatásomban vizsgált kérdéseket saját szakmai tapasztalataim, illetve a rendészeti képzésben oktató, rendész vagy valamilyen társszakmához tartozó foglalkozású kollégáimmal és más szakemberekkel közösen szerzett szakmai tapasztalatok inspirálták.

Fontosnak tartottam meggyőződni arról, hogy ezeket a tapasztalatokat mások is észlelik-e, és vannak-e másoknak olyan jellegű tapasztalatai, amelyek megerősítik ezeket a felvetéseket, ezáltal igazolva létjogosultságukat. A beszélgetések során meggyőződtem arról, hogy valóban megjelennek azok a problémák, amelyeket megfigyeltem. Az elhangzott információk segítettek pontosítani, hogy milyen kérdéseket érdemes majd feltennem a kérdőíves kutatás során annak érdekében, hogy feltárhassam az említett nehézségek okait, és közelebb jussak a lehetséges megoldásokhoz a szűkebb, de lényegretörőbb kérdésekkel.

A minta elemszámát indokolja, hogy a vizsgálni kívánt csoport nehezen hozzáférhető kutatási célra. Tagjait nehéz olyan módon elérni, hogy a mintába ne kerüljenek bele olyanok is, akik nem rendészeti képzésben tanuló diákok (hiszen ez torzítaná a kapott eredményeket).

Online kérdőíves módszer esetén sok emberhez eljuttatható a kérdőív, például nyilvános Facebook-csoportokban történő megosztással, de nagy a valószínűsége,

hogy pusztán jó szándékból olyanok is kitöltenék a kérdőívet, akik nem az említett képzésben tanult vagy tanuló diákok, hanem segítőkész ismeretlenek, akik nem olvasták el elég figyelmesen a felhívást.

Mivel fontos volt, hogy csak olyanokat vizsgáljunk, akik valóban rendészeti pályaorientációs képzésben tanulnak vagy tanultak, személyre szólóan, zárt Facebook-csoportokon keresztül küldtem ki a kérdőívet. Ezt csak az általam tanított vagy kollégáim által tanított diákok esetében tudtam megszervezni. A minta elemszáma csak több iskola közös erőfeszítésével növekedhetett volna, erre sajnos nem adódott lehetőség ezen kutatásom során.

A kérdőívben feleletválasztós kérdések és ötfokú Likert-skála szerepelt. A kérdőívet Google-úrlap formájában küldtem ki a résztvevőknek. A kapott válaszok alapján beigazolódt az, amit második hipotézisemben felvettem: az eredmények rávilágítanak arra, hogy a diákok nincsenek tisztában a képzéssel a belépés idején, de ha már egy kis időt eltöltöttek benne, vagy végeztek, releváns és hasznosítható ötleteket tudnak megfogalmazni arról, mi az, ami a pályán tudná őket tartani – ez a fókuszcsoporthoz beszélgetéseken is felmerült.

Az utolsó kérdés a Google-kérdőíves kikérdezésben ez volt: *Egyéb észrevétele a képzéssel kapcsolatban?* Két fő motívum jelent meg a válaszok között: az egyik az oktató személyére vonatkozott, a másik pedig a képzés felépítésére és struktúrájára.

Eredmények

Az 1. számú hipotézis: A rendészeti és közszolgálati képzésben érettségizett tanulók legfeljebb 25%-a tanul tovább a rendészeti szakirányban mind közép-, mind egyetemi szinten.

A Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központtól beszerzett adatok, valamint a dr. Verhóczki János r. ezredes előadásában szereplő adatok alapján a hipotézis beigazolódt.

A kutatás során szerzett adatokat az 1. táblázatban foglalom össze.

1. táblázat: A pályaorientációs képzésből továbbtanulók száma

Pályaorientációs képzésben érettségizettek száma		2018	2019	2020	2021	2022
		1155	1459	1874	2009	2100
Képzés helye	Adyliget	125	95	68	–	–
	Körmend	77	39	48	93	73
	Miskolc	42	15	69	155	154
	Szeged	30	24	22	–	–
Összesen	274	173	207	248	227	
Százalékos	23,72%	11,85%	11,04%	12,34%	10,80%	

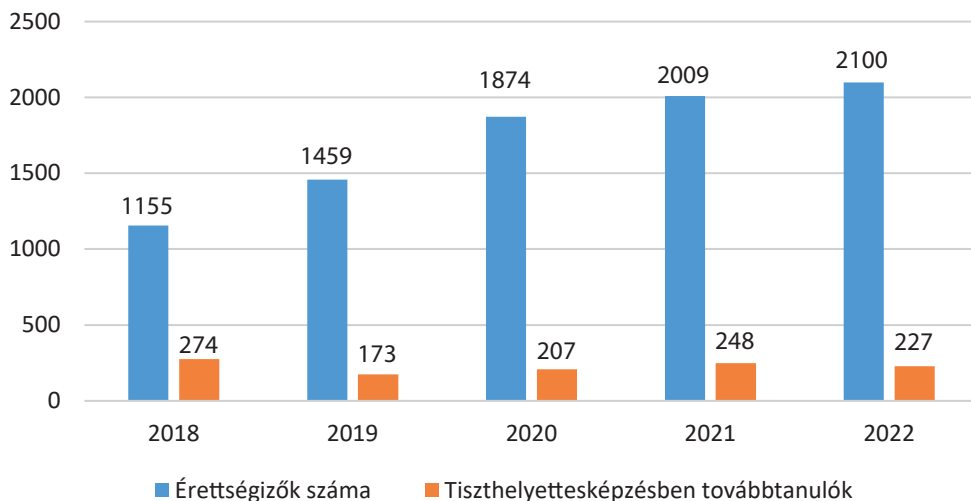
Pályaorientációs képzésben érettségizettek száma		2018	2019	2020	2021	2022
		1155	1459	1874	2009	2100
Képzés helye	NKE Rendészeti- tudományi Kar évfolyamának összes létszáma	116	162	145	174	165
Ebből pályaorientációs képzésből érkezett		21	18	45	21	50
Százalékos		18,10%	11,11%	31,03%	12,06%	30,30%
Közép- és felsőfokú képzés összesen		295	191	252	269	277
Százalékos arány összesen		25,54%	13,09%	13,44%	13,38%	13,19%
Összesített átlag 5 évre		15,73%				

Forrás: a szerző szerkesztése

Az első érettségi vizsga – a már pályaorientációs képzési formában – a 2018. tanév májusi érettségi időszakában volt. Ekkor 1155 fő tett érettségi vizsgát a *Rendvédelmi szervek és alapfeladatok* tantárgyból. A 2019. tanévben 304 fő, a 2020. tanévben pedig további 415 fő követte a példát. Ez az emelkedő tendencia tovább folytatódik, ám már nem ilyen kiemelkedő eredményekkel, hiszen a 2021. tanévben 135 fővel, a 2022. tanévben pedig 91 fővel többen tettek ágazati szakmai érettségi vizsgát. A növekedésben történő visszaesés azonban nem kisebbíti a képzés folyamatosan növekvő népszerűségét, hiszen az induláshoz képest 81%-os növekedést mutat az érettségizett tanulók száma. Ennek ellenére a középfokú oktatási intézményekben a Miskolci és a Körmenyi Rendvédelmi Technikumban az első évekhez képest folyamatosan csökken a jelentkezők száma az érettségizett tanulók arányához képest. Ennek ellenére, hogy a pályaorientációból érkező tanulók kedvezményt kapnak a képzési időből, az amúgy kétéves képzést másfél év alatt teljesíthetik, valamint jellemzően előmeneteli lehetőségeik is jobbak a hallgatók között. A csökkenés oka többérféle lehet, de a tanintézményi struktúra változásai is okozhatták ezt a tanulószámesést. A táblázatban is jól látható, hogy a 2018., a 2019. és a 2020. tanévben még végeztek tiszthelyettesek Szegeden és Körmenyen, majd ezekben az intézményekben az ilyen jellegű képzést befejezték. A két középfokú tanintézmény struktúraváltozását tekintve az a kérdés is felmerül – amely további kutatás tárgyát képezheti –, hogy esetleg a több helyen indított képzés hozhat-e magasabb tanulólétszámot.

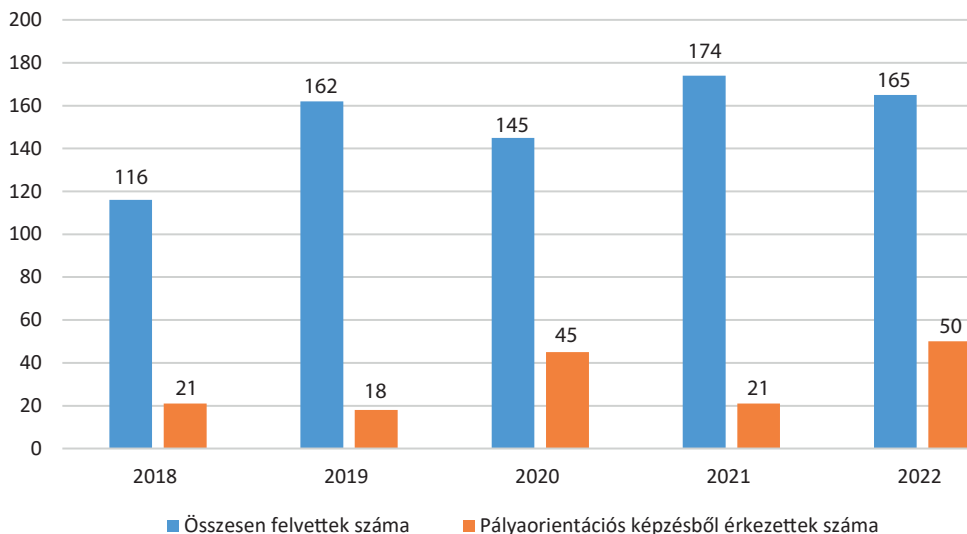
Ahogy az a 3. és a 4. ábrán is jól látszik, jelentős csökkenés látható a tanulók arányában, míg a 2018. tanévben 24% a felvételi arányszám, addig a 2022. tanévben 11%, ez összesen 45%.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán továbbtanulók létszáma nagyobb. Ennek fő oka a rendőrtiszti státusz magasabb szakmai és erkölcsi megbecsültsége, valamint a kiszámíthatóbb előmeneteli rendszer. Ez erős motivációt nyújt a tanulók esetén arra, hogy inkább megpróbálják a nehezebb tiszti felvételt.

3. ábra: Tiszthelyettesképzésben továbbtanulók

Forrás: a szerző szerkesztése

4. ábra: NKE Rendészettudományi Kar

Forrás: a szerző szerkesztése

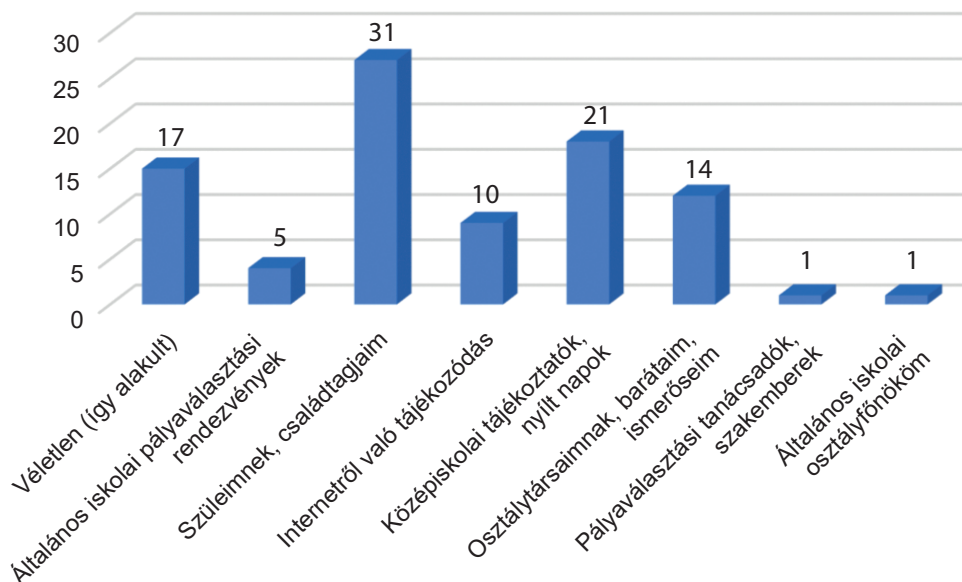
Ahogy az a 3. és az 5. ábrán is jól látható, azért itt az arányszámok lényegesen jobbak.

A pályaeorientációs képzésből felvételt nyert tanulók aránya a 2018. tanévben 18%, a 2022. tanévben 30%, ez 66%-os növekedést mutat. Összességében a rendészeti és közszolgálati ágazaton érettségi vizsgát tett tanulók számát tekintve a tiszthelyettesi

és tiszti képzésen továbbtanulók aránya legfeljebb 25%. Ez az arány – sajnos – messze elmarad a várakozásoktól, hiszen az érettségizők száma 81%-os növekedést mutat, az összeségében – a középfokú és a felsőfokú tanintézményekbe – felvettek arányában pedig 52%-os csökkenés látszik. Ennek lehetséges okainak feltárásával foglalkozom a következőkben.

A 2. számú hipotézis: A képzésbe jelentkező tanulók szakmákról alkotott elképzelései nem reálisak.

Kiemelten fontos tényező az, hogy az oktató milyen személyiséggel rendelkezik. Elvárásként megfogalmazódott, hogy az ágazatban oktató releváns szakmai múlttal, rendvédelmi szerveknél szerzett elméleti és gyakorlati tudással rendelkezzen. Azt is megemlítették, hogy több esetben emiatt kissé nyersen fogalmaznak az oktatók, gyakorlati oktatáson keményebben rájuk szólnak a balesetvédelmi szempontok miatt, ami a későbbi évfolyamokban már érthető a tudás megszerzésével, de alsóbb évfolyamokban ez riasztó lehet. Itt felmerült az életkori sajátosságok figyelembevétele.

5. ábra: Mi alapján választotta az adott pályaorientációs képzést?

Forrás: a szerző szerkesztése

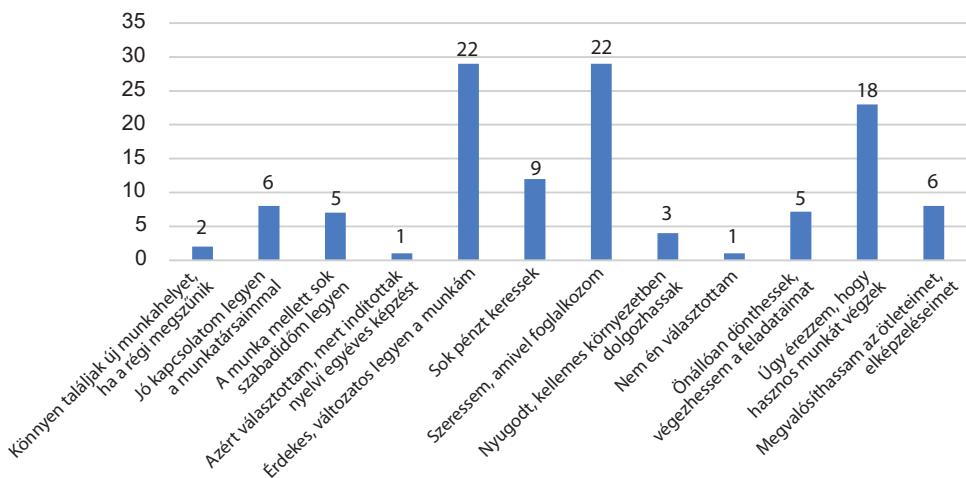
A válaszadók egy másik jelentős csoportja a képzés felépítésével és időzítésével kapcsolatban fogalmazott meg észrevételeket, úgy érezték, hogy sok az elméleti és kevés a gyakorlati képzés, és a tantárgyak nem feltétlenül a megfelelő időben jelennek meg.

Továbbá azt nevezték még meg problémának, hogy a gyakorlati órák alacsony száma miatt hamar elveszíthetik az érdeklődésüket a diákok.

Az űrlapot összesen 58 személy töltötte ki, életkoruk 16–21 év közé tehető. 13 fő nem nyilatkozott a koráról. A legtöbben 2005-ben születtek (14 fő), őket követték a 2004-es születésű résztvevők (10 fő), a válaszadók többsége tehát 18 évesnél idősebb. Kevesen voltak a fiatalabbak, összesen 8 résztvevő volt 17 éves vagy fiatalabb.

A válaszok tükrében megállapítható, hogy a rendészeti pályaeorientációs képzésben részt vevő tanulók jelentős része nem tudatosan választotta a rendészeti pályaeorientációt.

A 6. ábrán is látható, hogy a válaszadók közel harmada (31%) szülők, családtagok hatására választotta a rendészeti pályaeorientációs képzést. 21%-uk középiskolai tájékoztatókon, nyílt napokon elhangzó információk hatására hozta meg ezt a döntést, 17% a véletlennek köszönhetően döntött így. Elenyésző azoknak a száma, akik tudatosan, például pályaválasztási tanácsadó vagy szakember segítségével (1%) hozták meg pályaválasztásukkal kapcsolatos döntésüket.

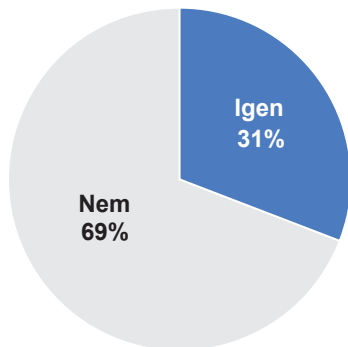

6. ábra: Milyen tényezők befolyásolták a szakmaválasztásnál?

Forrás: a szerző szerkesztése

A szakmaválasztás mögött meghúzódó motiváció a legtöbb válaszadó esetében az volt, hogy igyekszik olyan hivatást választani, amelyet szeret (22%), de ugyanilyen nagy létszámban voltak azok is, akik érdekes, változatos munkát szeretnének végezni (22%). 18% számára az volt fontos, hogy azt érezze, hasznos a munkája. A munkaerőpiaci lehetőségek, a munka-magánélet egyensúly és az önállóság, önmegvalósítás kevésbé fontos tényező a válaszadók elképzelései szerint. A válaszadók 1%-a érzi úgy, hogy rajta kívül álló okokból választotta a rendészeti képzést.

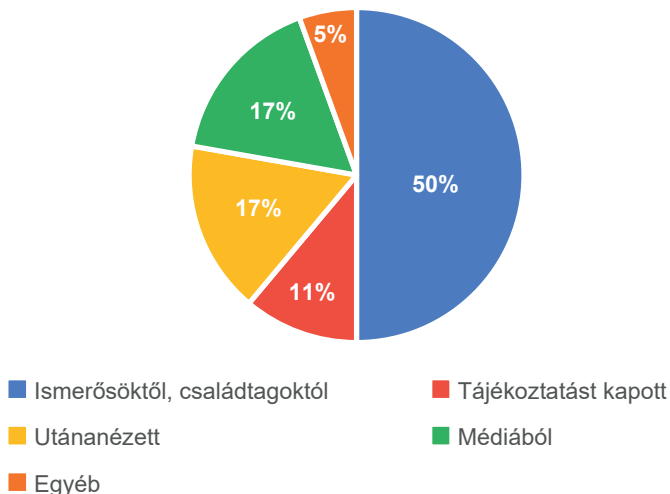
Volt előzetes ismerete az oktatott tantárgyakról?

7. ábra: Előzetes ismeretek

Forrás: a szerző szerkesztése

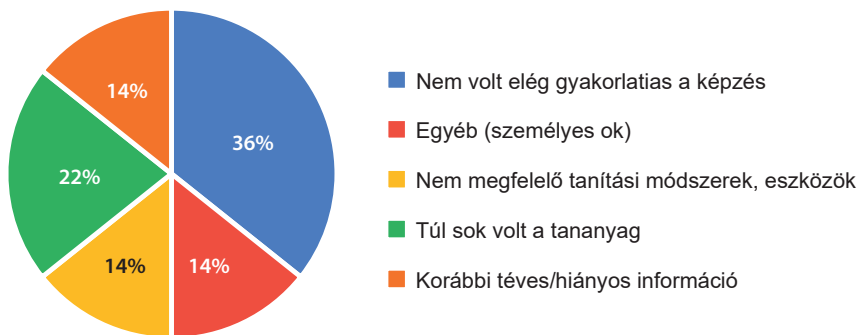
A legtöbb válaszadónak hiányos ismeretei voltak az oktatott tantárgyakkal kapcsolatban. Mindössze a kitöltők közel negyede nyilatkozott úgy, hogy voltak előzetes ismeretei arról, milyen tantárgyakat tartalmaz a képzés. Háromnegyedük nem rendelkezett előzetes ismeretekkel arról, hogy milyen tantárgyak szerepelnek a tantervben. Az előző kérdésekre adott válaszok tükrében úgy tűnik, hogy a népszerű rendezvények sokakat inspirálnak a rendészeti pálya választására, de kevés információt nyújtanak arról, hogy valójában mit tartalmaz a képzés.

8. ábra: Ha volt ismerete, akkor honnan?

Forrás: a szerző szerkesztése

Jellemző, hogy a képzést olyanok választják, akiknek családtagjaik, barátaik a rendészeti szakmában dolgoznak vagy dolgoztak, és tőlük szereznek információt (a válaszadók 50%-a). 17%-uk a médiából tájékozódott, hasonló arányban voltak azok, akik utánanéztek a képzés tartalmának és az oktatott tantárgyaknak. Mindössze 11%-uk kapott formális tájékoztatást.

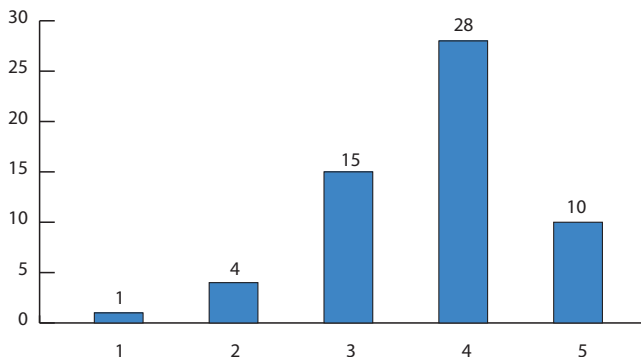

9. ábra: Javítandó képzési területek

Forrás: a szerző szerkesztés

A tanulók előzetes elképzeléseinek 71%-ban megfelelt a képzés felépítése. Azok, akik csalódtak a képzésben, többnyire a gyakorlat hiányát fájlalták (36%), közel negyedük pedig úgy érezte, hogy túl nagy a megtanulandó anyag mennyisége (22%).

A kitöltők az ötfokú Likert-skálán az oktatást az átlagosnál kissé jobbnak ítélték (átlagosan 5-ből 3,72 pontos értékelést adtak), a leggyakoribb értékelés a 4 pont volt (a válaszadók fele, 28 fő értékelte így a képzést), 15 fő közepes értékelést adott, a válaszadók közel negyede (10 fő) volt teljesen megelégedve a képzéssel. Elenyésző azoknak a száma, akik 3 pontnál rosszabb értékelést adtak.

10. ábra: Az oktatás minősége

Forrás: a szerző szerkesztés

A képzésben részt vevő oktatók felkészültségével és személyiségével a válaszadók 81%-a volt elégedett. Az elégedetlenek többsége azt emelte ki fő gondként, hogy nem szakos tanár tanít, vagy nem megfelelő az adott oktató pedagógiai attitűdje. Összefoglalva az eddig leírtakat a hipotézist a kutatás igazolta, hiszen a kérdésekre adott válaszok alapján a tanulók jelentős része nem rendelkezett előzetes ismeretekkel a képzésről, az oktatott tantárgyakról, ezáltal az elvárásokról és a tananyag struktúrájáról sem.

Összefoglalás

A rendészeti és közszolgálati szakma népszerű, az érettségizők számából is jól látható, hogy létjogosultsága van, hiszen egyre többen jelentkeznek, és végzik el a képzést. Annak ellenére, hogy legtöbben a szűkebb vagy tágabb családi és baráti kör ajánlására érkeznek a szakmába, ahol azt hallják, hogy ezt a szakmát nyugdíjas állásnak lehet tekinteni. Mégis, hiába van rokoni és baráti szál is a rendvédelem felé, valahogy mégsem reálisak az elképzelések. A médiában, főleg a filmművészetben egyfajta romantikus idilli képet festenek a rendőri szakmát tekintve. Minél többet látnak a képzésből, annál inkább elfogy a lelkesedés, hiszen itt tanulni kell, ami nem olyan egyszerű, főleg, hogy nem feltétlenül gyakorlatorientált a képzés.

2. táblázat: Az elméleti és gyakorlati tantárgyak arányai

Évfolyam	2016	2018
Elmélet		
9	90	144
10	198	288
11	162	108
12	170	93
Összesen	620	633
Gyakorlat		
9	126	144
10	144	144
11	108	36
12	46	78
Összesen	424	402
A képzés óraszám	1044	1035
Százalékos arány		
Elmélet	59%	61%
Gyakorlat	41%	39%
Nyári gyakorlat	280	140

Forrás: a szerző szerkesztése

Ennek az egyik fő oka lehet az, hogy a gyakorlati foglalkozások kisebb arányban vannak jelen a képzés során. Ezt a 2. táblázat is mutatja: a régi képzések elmélet-gyakorlat arányát olvashatjuk ki belőle. Míg az elején a képzésben nagyobb arányú a gyakorlati foglalkozás, ami helyénvaló is az életkori sajátosságokat figyelembe véve, ez a képzés előrehaladtával drasztikusan lecsökken. A 2016-ban bevezetett képzési rendszer alapján az elmélet-gyakorlat arány 59%–41%, amely viszonylagosan jó arálynak számít, de lényegében az első két évben tartják meg a gyakorlati foglalkozások jelentős részét. Ez az arányszám a 2018-ban bevezetett képzésnél rosszabb, hiszen az elmélet-gyakorlat arányszám 61%–39%.

Ennél drasztikusabb az egybefüggő szakmai gyakorlatok lecsökkentése, hiszen a 2016-os képzésben még a 10. évfolyam és a 11. évfolyam végén 140-140 óra szakmai gyakorlatot kellett teljesíteniük a tanulóknak. Mivel a napi gyakorlat maximum órászáma 7 óra, így ez 4-4 hét egybefüggő szakmai gyakorlatot jelentett. Ez egyrészt rendvédelmi tábor, másrészt katasztrófavédelmi gyakorlat formájában valósult meg, ahol a hallgatók az adott tanévben megszerzett tudásukat ültethették át a gyakorlatba. Ezek népszerű, a gyerekek által kedvelt gyakorlatok voltak. Fejleszthették például a szakmai kommunikációt, lehetőségük volt ellátogatni a rendvédelmi szervezetekhez (rendőrség, katasztrófavédelem, büntetés-végrehajtás), és szakmai feladatokat is gyakorolhattak (elvezetés, testi kényszer).

Ez a 2018-as képzésben lecsökkent a 10. és a 11. évfolyam végén 70-70 órára, ami összesen 2 hét egybefüggő szakmai gyakorlatot jelentett. A fent leírtak itt már nagyon leszűkültek, számukra a gyakorlat a Covid-járványhelyzet ideje alatt volt, így a legtöbb helyen az iskolában próbálták megoldani a lehetetlent.

Javaslatok a képzéshez a kutatás eredményeinek tükrében

Rendkívül nagy hangsúlyt kell fektetni az adott életkorhoz és fejlődési szakaszhoz igazított tananyagtartalom megfelelő ütemezésére. Az arányos és jól strukturált tananyag bevezetése lehetővé teszi, hogy megfelelő időt és figyelmet fordítsanak minden egyes témára, anélkül, hogy túlzottan megterhelő lenne a tanulás folyamata. Az optimális ütemezés és a tartalomhoz igazodó oktatás lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók kihasználják potenciáljukat, és magabiztosak legyenek a tanulás terén is, ami az élet más területén is magabiztossá teheti őket.

Továbbá kiemelten fontos lenne a képzésben tanuló diákok számára biztosítani a csapathoz tartozás érzését. Ehhez szükség lenne olyan jól látható jelképekre, amelyek erősítenék ezt az érzést a diákokban iskolai pályafutásuk során.

Ilyen lehet például:

- A formaruha: erősíti a szakmai identitást, segíti a szerepnek megfelelő viselkedést, folyamatos emlékeztetőként szolgál arra, hogy az adott tanuló mely szakmának lesz része, és milyen elvárásoknak kell majd megfelelnie.

- A hallgatói váll-lap évfolyamjelzéssel: vizuális reprezentációja a tanuló fejlődésének, segít egyfajta hierarchia megteremtésében a különböző évfolyamok között, előrelépési lehetőséget adhat, ezzel fenntarthatja a motivációt.
- A nyári gyakorlat megtartása, például a rendészeti táboré, amelybe be lehetne vonni a rendészeti oktatási intézményeket és a társszervek kiképzőrendszerét is.
- Az adott iskola saját csapatkarjelvénye, zászlója kifejezi az adott iskola tanulóinak összetartozását, a nagyobb egészhez tartozás és a bajtársiasság érzése megakadályozhatja, hogy a tanuló elveszettnek érezze magát, és segít fenntartani a motivációt, amikor nehézségekkel szembesül.

Az ágazati alapvizsga sikeres letétele utáni eskütétel is szép keretet ad, amelyet a diákok lezárásnak és új kezdetnek éreznek, ami kellő motivációt ad a további tanuláshoz (például díszoklevél kiállítása az alapvizsga sikeres letételéről).

A társszervek nyitottsága az együttműködésre szintén kulcsfontosságú tényező, hiszen egy-egy tematikus nap a rendészeti szerveknél nagy motivációt ad a tanulás folytatásához. Hasznos lenne bevezetni egy-egy részképzést, amelyet a társszervek segíthetnek, például önkéntes tűzoltói, elsősegélynyújtó tanfolyam. Ezek segíthetnének abban, hogy a tanuló úgy érezze, valóban hasznos, amit tanul, és lehetőséget kapna arra, hogy „élesben”, a gyakorlatban is tapasztalatot szerezzen, de mindezt biztonságos közegben tenné.

Az előbb felsorolt szempontok mellett a gyakorlatorientált foglalkozás és a szakma szélesebb bemutatása megtartó erejű lehet, ehhez szükséges a jogszabályi háttér módosítása, hiszen így nem tudjuk kihasználni a szakképzés legjobb részét, a duális partneri képzést.

A tanár (oktató) mindig a személyiségével dolgozik, nincs ez másképp a rendészeti és közszolgálati tantárgyak esetén sem. A száraz tényeken alapuló, rendszerelméleti és jogi tárgyak esetén elengedhetetlen az, hogy az oktató saját élményeivel színesebbé és ezáltal életszerűbbé, érthetőbbé tegye a tananyagot.

Ezért érdemes elgondolkodni az aktív, de a megterhelő szolgálatot ellátni már nem tudó, nyugdíj előtt álló vagy már nyugdíjazott rendőrtisztek bevonásán. Mivel más készségeket és tudást igényelhet a rendőri és a pedagógusi/oktatói szakma, érdemes lehet olyan pedagógiai módszertani folyamatot kidolgozni, amely segíthet az oktadni kívánó rendőrtiszteknek felkészülni az új kihívásokra.

Az ilyen képzésen a következő tantárgycsoportok oktatására lenne szükség:

- a nevelés pszichológiai, szociológiai rétegei;
- tanulásmódszertan és didaktika;
- iskolai tehetséggondozás;
- pedagógiai folyamattervezés.

Ezzel a megszerzett tudás átadásának pedagógiai folyamatát támogatva lényegesen jobb eredményeket lehet elérni a pályán tartásban.

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a rendészeti képzés számos területen kifejezetten jól működik. Ezt mutatja többek között a képzés évek óta töretlenül növekvő népszerűsége, megjelenik ugyanakkor néhány olyan kezdeti nehézség a képzés felépítésében, amely nehezíti, hogy a pályorientációs képzést sikeresen teljesítő fiatalok a végzettség megszerzését követően sikeresen építsék tovább karrierjüket.

Felhasznált irodalom

- BORBÉLY-PECZE Tibor Bors (2016): Szakképzés és pályorientáció – tévutak és lehetőségek. *Educatio*, 25(1), 59–69. Online: https://epa.oszk.hu/01500/01551/00095/pdf/EPA01551_educatio_2016_1_059-069.pdf
- IKK Nonprofit Zrt. [é. n.]. Online: <https://ikk.hu/>
- KALMÁRNÉ PÖLÖSKEI Anett (2018): *Rendvédelmi szervek és alapfeladatok II. Rendészeti ismeretek*. Budapest: Belügyminisztérium.
- Képzési és Kimeneti Követelmények (KKK), Programtervek (PTT) [é. n.]. IKK Nonprofit Zrt. Online: <https://ikk.hu/p/kkk-ptt#rendeszeti-es-kozszolgalat>
- Magyar Kereskedelmi és Iparkamara [é. n.]: *Ágazati alapvizsga „kisokos”*. Online: <https://mkik.hu/agazati-alapvizsga-kisokos>
- Magyar Rendőr*, 1983. július 30.
- MOLNÁR Katalin (2014): Egy sikertörténet a rendészeti képzés területéről. In TORGYIK Judit (szerk.): *Sokszínű pedagógiai kultúra*. Révkomárom: International Research Institute, 513–518. Online: www.irisro.org/pedagogia2014januar/0707MolnarKatalin.pdf
- Pályorientációs tanárok konferenciája* [é. n.]. Rendőrségi Oktatási és Képző Központ. Online: <https://rokk.hu/rokk-hirek/palyaorientacios-tanarok-konferenciaja/>
- Törvények – Archivum* [é. n.]. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal. Online: https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=177&fbclid=IwAR3X9Ic-KW-P4sbT-8csNb2VX-C0M7YHnYMIhXIFolXRGYP-SLs8OV9GodR9M
- Vizsgaeredmények 10 vizsgatárgyból (a nem megjelenteken és a mentességgel rendelkezőkön kívül) (2022). *Kétszintű érettségi – Publikus statisztikák*, 2022. május–június. Online: www.ketszintu.hu/publics-tat.php?stat=_2022_1&fbclid=IwAR01ajpHDRZtwBwhVM2gQhuk-bdu5A32mYqpST3c4Yk1UKZJLgcx0z3Z_I7g
- ZSOLDOS András (2016): *A szakképzés története, jelenlegi helyzete és megítélése Magyarországon*. Szakdolgozat (történelem MA). Kézirat. Miskolc: Miskolci Egyetem.

ABSTRACT

The Development, Changes and Vision of Law Enforcement and Public Service Career Guidance Training

Barbara KÁLLAI S.

The study is a preliminary research into why vocational training for law enforcement orientation has not yielded results that meet expectations so far. I have examined possible reasons for this. In discussions with my colleagues who teach in vocational training, the following potential reasons emerged: the distribution of subjects in the curriculum does not take into account age-specific characteristics, and the expectations of students enrolling in the training do not align

with the realities of the profession. Due to the differing opportunities provided by educational institutions, the educational conditions do not present a common picture. These factors may play a role in diminishing the intention to pursue education during the course of the training

Keywords: *education of law enforcement and public service, preparatory vocational education of law enforcement and public service, public service, higher education*